

iskave Radičeve, objavljene v „Slov. Matici“. 10. poglavje „Slovensko slovstvo“ je spisal g. dr. Fr. Simonič. Drži se seveda tudi on spisa Čopovega o našem slovstvu, pa je tudi sprejel, kar se je drugod dognalo. Čop piše, da se je Popovič rodil 1705 „ne daleč od Studenic“; tudi g. Navratil je zapisal o Popoviči, da se je rodil „v Studenicah“. Vojniška krstna knjiga kaže pa, da je Janez Žiga Popovič tam rojen 5. februarja 1705. Oče mu je bil Anton, mati Marica, botra pa: grof Janez Žiga Schrattenpach, i Neža Rupnica. Boter je bil lastnik grajščine Zalog-a pri Celji, pa tudi Arcelinskega grada pri Vojuniku. — G. Pisatelj je pa zapisal krivo, da je Pop. rojen pri Studenicah. — Na str. 145 se krivo poroča, da je umrl Št. Modrinjak 1826; umrl je 8. okt. 1827. Leopold Volkmer je umrl 7. februarja 1816, ne pa 1817, kakor piše g. dr. Simonič. Kriv je postavim tudi podatek, da je bil Gutmanov „Novi vedež za smeh in časkratenje Slovencev“ natisnjen 1846 — moja knjižica kaže letnico 1838. — Dokler nimamo o vseh pisateljih zanesljivih podatkov, se takih zmot ne bomo znebili. Prav je, da omenja pisatelj na str. 168—171 tudi hrvatskih Slovencev slovstvena prizadevanja. Zadnje pogl., koje je pisal g. Šuman sam, razpravlja o „gojitvi umetnosti i ved“ med Slovenci.

Konečno moram priznati, da nisem že dolgo nobene knjige s toliko zadovoljnostjo bral, ko „Slovenec“ g. prof. J. Šumana. —

Dr. Jožef Pajek.

Gospodarske stvari.

Dobri nasveti tistim, ki kupujejo konje.

Preden se konj, katerega si prišel ogledavat, iz hleva na prosto pelje, stopi k njemu v stajo in opazuj, kako se vede v hlevu proti tebi. V ta namen vdari rahlo z roko konja na raznih krajih trupla, zlasti po bokih ali lakotnicah, vzdigni prednjo in vzdigni zadnjo nogo. Ako vse to početje s seboj mirno on prenaša in vrh tega še po konjski navadi tvojo obleko voha in diše, tako imaš pohlevno in pazljivo živinčje pred seboj. Pri ti skušnji, ki se ne sme nikdar pri nakupovanju konj opustiti, boš kmalo zvedel, kateri konj binca in grize, kateri je šegačen.

Pri takem skušanju je pa treba gledati na to, da ne stoji noben konjskih hlapcev za konjem, ki bi konja s klicanjem ali katerim koli žuganjem strahoval.

Ko si tako konja v hlevu preskusil, daj si ga izpeljati na prosto. Pri tem izpeljavanju pazi skrbno na prve stopinje konja. Nakolenica ali tudi bramor imenovana in druge nožne bolezni pri konjih se dostikrat pokažejo na tem, da tako bolen konj prve stopinje nekoliko pokrumplje, ali šanta. Ko se potem konj pred kupca postavi, se brez skrbi deset proti jedni postavi, da ga bodo

z prednjima nogama više, ko z zadnjima postavili. Ali pa je žival že tako navajena, da se bode stegovala in lecati začela in zadnje noge, kolikor le more, daleč nazaj postavila. V obojih slučajih pridobi mnogo na brhki podobi. Kdor si hoče visokost prednjega dela z zadnjim konja zanesljivo presoditi, naj si ukaže konja na ravno plan postaviti, če mogoče, ob kako steno iz opeke, potem naj stopi kakih 4—6 korakov v stran in s pomočjo spranj med posameznimi opekami naj skuša presoditi, za koliko je konj na prednjih nogah viši, ali nižji, ko na zadnjih.

Kolikor ravnejši hrbet konj ima, toliko boljši je, bodi si za voz, bodi si za ježo. Konji, katerim hrbet od spredaj nazaj visi, so za ježo slabi konji; za vožnjo so boljše porabni, če morajo tudi več moči napeti, da isto opravijo, kakor konji z ravnim hrbtom.

Dalje je treba pri opazovanju od strani gledati na to, kako se vrat s prsmi veže. Vrat, ki globoko iz prs prihaja, ne sodi za opravo čez prsi, ker gornji del opravine plošče že na sapnik pritiska in debele vratne žile tlači, kar konja v delu zelo moti. Za komat pa je tak vrat, kakor vstvarjen. Visoko postavljen vrat in prosti plečni udje so pa za ploščnato opravo bolje ustvarjeni.

Velikost prsnega koša daje mero za velikost pljuč, in iz teh se dá zopet presoditi večja delavna sposobnost in trpežnost. Kolikor dalje se meri od pleča do zadnje rebre, od vihra do prsne kosti in od jednega plečnega sklepa do drugega, toliko večja so prsa. Na te telesne dele naj kupec vso svojo pozornost obrača. Navadno se na nje pri nakupovanju konj premalo ozir jemlje.

Pomisliti je treba tudi, za kaj si kdo konja kupuje. Drugače so lastnosti konja dirjaveca, za poštno, za pristovne in popotne vozove, drugače zopet konja jahača itd. Konj sicer z močnimi mišicami, pa s premajhnimi pljučami, tak konj bode prej vtrujen, kakor pa oni z dobrimi pljučami, če je tudi manj močen.

Dalje je treba tudi gledati na ledvične in lakotične telesne dele. Kolikor krajši, pa širši so ti deli, toliko boljše je. Prostor med zadnjo rebro in med koskom mora kolikor mogoče kratek biti, k večjemu za roko širok. Tako izraščeni konji so dobri obračevalci krme, močni vlekači in posebno krepki jahači. Konji, ki imajo dolge ledvične dete, mnogo krme požrejo in morejo v primeri le malo delati. Če se ritnik, kadar žival malo stoji, noter in ven poteguje, je to znamenje, da je konj nadušljiv. Konjem z zdravimi pljučami ritnik mirno stoji.

Pri pregledovanju nog se mora pri prednjih nogah najprej na kolena gledati. Če so kolena naprej upognjena, je to znamenje, da je žival že izdelana in topih nog. Vicelni ne smejo biti predolgi, boljše so kratki, pa ne preveč pokončani. Kratki, pa krepki vicelni so znamenje moč-

nih konj za počasni vlak, dolgi in vpognjeni vicelni kažejo večidel slabotno žival.

Na zadnjih nogah se mora posebno gledati, da je petna kost dobro in primerno vpognjena. Kolikor pokončnejša in ravnejša je ta kost, toliko manj je konj sposoben za delo. Močno vpognjena petna kost sicer ni lepa, ali moč ima v sebi, in taki konji so trpežni in močni.

Križni del hrbta ima one mišice v sebi, ki posebno služijo v to, da se žival naprej premika. Posebno pa za vlak te mišice najbolj služijo. Zato je treba, da se ta del telesa posebno dobro na drobno in na tanko pregleda in preskusi. Suh in tedaj navzdol viseč križ ni preveč za težko delo sposoben. Kolikor je črta od kvoka do križne ali sedne kosti daljša, toliko bolje je.

Taka črta je rahlo nazaj navzdol viseča. Viseči, pa dolgi konji s krepkimi mišicami sicer niso posebno lepi, ali za vlak kaj pripravi. Brzi konji imajo redkokdaj zelo viseče križe.

Ko si je kupec imonovane telesne dele konja pregledal in preskusi, potem naj stopi ravno pred konja in naj pregleda širokost prsi in kaka je postava prednjih nog. Treba je tudi spodnje dele stegen med seboj primerjati. Smolnina pri starih konjih nima dosti pomeniti; pri manjših živalih si moramo pa misliti, da so take živali že težko delale in se zelo trudile. Trde gumpes med kopitom in vicelnom so navadno lupine, hujša bolezen od nakolenice. Tu se mora še omeniti, da je dostikrat dlaka na takih mestih pristržena ali osmojena, da se tako ti prostori z drugimi na nogi vzravnaajo.

Potem naj kupec stopi za konja in naj gleda in pazi na obliko in širino križa, na postavu zadnjih nog, in naj primerja posebno notranji planoti obeh skošnih sklepov med seboj.

Širok in visok križ ima prednost pred ozkim. Močen razloček od ravne pokončne postave ni niti lep, ni za delo sposoben. Vendar pa je postava nog, ki so v sredi na vzhodu upognjena, boljše od one, ki so, kakor sod, v sredi na ven vzpognjena. Gumpes na spodnjem delu notranje strani na poskočnega sklepa so znamenje nakolenice. Ako pa konj, zlasti, ko začne hoditi, šanta, ima gotovo nakolenico. Srednje debele smolninske gumpes na zadnjih vicelnih niso toliko škodljive od onih na sprednjih nogah. Vsakako pa se sme reči, da konj s smolnino ni več „nov“ ali „mlad“ na nogah.

Kako jabelka po zimi hranjevati.

Največji sovražnik hranjenega sadja je gnjiloba. Jedno gnjilo jabelko okuži vse druge, ki se z njim na istem mestu hranjujejo. Uzrok gnjilobi pa je modrozelenkasti šopkasti ples, ki se na posameznih sadih naseli in vzroči, da začne gnjiti. Nitkasto steblice plesovo se hitro po jabelčnem mesu razprostirja in gnjilobo proizvaja. Male dni, ko se je to plesovo seme zatrosilo, se

iz njega porodijo novi plemenivni organi in napravljajo daljno okuženje. Tako plesovo seme se najprej naseli na receljevih prelomkih, na garjah in riji, na zunanji koži, na otiskih in ranah, na muhi, sploh povsodi, kjer je koža hrupava. Kjer je koža neranjena in lepo voščena, tam plesnoba ne more v meso vdirati. Zato je treba pri odbiranju sadja za hranjevanje gledati, da je sad popolnoma zrel, da ima cel nenalomljen ali odtrgan recelj in da sploh sad ni nabit, kakor se to pri trganju in trosenju le prerado godi. Tudi pri prevažanju se sadje pogosto otolče. Zdad po zimi pa je treba hranjen sad vsak teden enkrat vsaj pregledati in nagnjite odbrati in odstraniti. Tako je mogoče posebno jabelka dolgo v pomlad zdrava ohraniti.

Pomoček zoper poljske miši.

Svalki z bariomom namešani so dober pomoček, da se z njim poljske miši pokončajo. Napravijo jih pa tako-le: Vzamejo se štiri deci ječmenove moke, iz ktere se namesi testo, v ktero je sirov oglekisel, bariom, namesen. Oboje se potem nekoliko z vodo pomoči in iz njega za lešnik debeli svalki naprijo in mišim po luknjah na polji položijo. Ne smejo se pa ti svalki po tleh na zemljo potrositi, ker bi se z njimi druge živali, kakor jerebice, zajci, golobi z njimi zastrupili, po teh pa še kdo drugi.

Ogledovanje privatnih žrebecev vrši se letos v Cmurku 25. januarja, v Mariboru 26. januarja, v Mahrenbergu 27. januarja, v Ptuj 28. januarja, v Ljutomeru 30. januarja, v Celji 1. februarja in v Sevnici 3. februarja, poprek od 9. do 11. ure predpoldnem.

Sejmi na Štajerskem: 17. januarja: v Kapeli pri Brežicah in Petrovčah; 20. januarja: sv. Andraž, sv. Mohor, Buče in Vrenska gorca; na Kranjskem: 16. januarja na Blokah; 17. januarja: Kotredež, Železniki, Unec, Brezovica, Cerklje; 20. januarja: Kamnik, Dovje, na Hrvatskem: 17. januarja: Požega, Jamnica, Petrovo.

Dopisi.

In Vodranec. Dne 17. majnika 1880 je naše njive toča hudo poklestila in nekaterim posestnikom vso zimščino uničila. Vsled tega prišel je nekoliko tednov pozneje g. e. k. adjunkt F. V. kot komisar iz Ptuja, da škodo pregleda in preceni, ker po postavi mora se posestnikom, katerih setev je toča poškodovala, dača zljajšati. Dne 19. sušca 1881 dobil je naš župan izkaznico, v kateri je bila so popisana imena tistih posestnikov, ki jim je bila dača za nekoliko goldinarjev zljajšana. To je tukaj prouzročilo mrgot, kletev in smeh. Zakaj? Ker g. komisar pregledavši od toče storjeno škodo ni vseh posestnikov vzel v obzir, in takim načinom se je pripetilo, da se baš onim, kateri so morali večinom zimščino pokositi, ni